

заданні на тэме “Правапіс д і дз, т і ц”

Заданне № 1. Запішыце тэкст у адпаведнасці з арфаграфічнымі нормамі беларускай мовы. Падкрэсліце словы, напісанне якіх адпавядае правалу “Правапіс д і дз, т і ц”.

1. Шумі..ь лес. Шама..і..ь пад н..гамі ліс..е. Дзіўным ве..рам насыпала з..латовак прыгажуня(?)б..роза. Гара..ь ліс..ікі!

Дубы нас..ілаю..ь пад сабой карычневую пас..ель. У гэту пас..ель мя..а пал..глі жалуды. Яна а..пачываю..ь.

Бліснуў кл..новы лісток. Адкуль ён зля..еў? Ах, вунь ён, с..іплы кл..нок, дзе прытаі..ся! А колькі красы ра..сыпаў навокал! Дзівоснай рукой саткаў ён найпрыгаж..йшы дыван (І. Шамякін).

2. Надыхо..іць канец лета. На палях скончана жніво. І..е абмалот і здача збож..а ..яржаве. У садах спею..ь яблыкі, грушы, слівы. У прыро..е адчуваец..а набліжэн..е ..осені. Сонечныя прамен..і ўжо не такія гарачыя. Ночы робяц..а да..жэйшымі і ..ямнейшымі.

Маладыя шпакі чаро..камі перал..таю..ь з месца на месца. Чар..кі гэтыя злучаюц..а ў в..лікія шумныя хмары. Яны перабіраюц..а ў ..ёплыя краі.

Мя..ве..і кормяц..а ў гэты час пераважна ягадамі, ар..хамі, жалудамі, грыбамі і рознымі карэн..ямі. Ва..кі пачынаю..ь ха..іць па начах на паляван..е разам з маладымі выва..камі (В. Вольскі).

3. Другі ты..ень запар і..е дождж. Цярушы..ь і цярушы..ь, быц..ам праз сіта. А то часам і ветрам па..ягне, ды такім н..прыветным, што пальцы пачынаю..ь дубе..ь. Здаец..а, яшчэ ты..ень-другі – і на змену дажджу пасыпл..ц..а снег, ляжа на з..млю мяк..ім пухам, заскрыпя..ь па белым н..кранутым п..ршазімку в..сёлыя сані (Р. Ігнаценка).

4. У гаро..е каля градак
Шмат ..ікавых ёс..ь загадак.
Той, хто гра..кі дагл..дае,
той зага..кі а..гадае.
От бабуля важна села
І гля..іць навокал с(?)мела.
У з..млю схавала лапа..ь,
як зачэпіш – бу..еш плака..ь.
Гэта злосная бабуля
назваец..а ц..буля (Р. Барадулін).

5. Не сы..е з месца
ні на крок,
зары..шыся ў п..рыну.
Ц..рэбіць ц..хі ве..ярок

з..лёную чупрыну.
 Ды вы..ягну..ь з п..рыны –
 пачырванее н..барак.
 В..дома, што гэта бурак (Р. Барадулін).

Заданне № 2. Спішыце, раскрыўшы дужкі. Растлумачце правапіс літар *д і дз, т і ц*.

С(т,ц)япан, па(т,ц)вердзіць, А(д,дз)эса, ман(т,ц)ёр, (тэ,це)леграма, без лю(д,дз)ей, (ты,ці)раж, по(д,дз)віг, (дэ,де)сант, (тэ,це)лефон, за(т,ц)вярдзелы, ін(д,дз)еец, па(д,дз)ёрты, (тэ,це)левізіённы, (д,дз)вух, вах(т,ц)ёр, перспек(ты,ці)ва, бу(д,дз)ень, (дэ,дзе)серт, брыган(ты,ці)на, с(ты,ці)мул, блан(д,дз)ін, (дэ,дзе)партамент, амяр(т,ц)велы, бак(тэ,це)рыя, (ды,дзі)ктафон, перспек(ты,ці)ўны, Гарыбаль(д,дз)і, зачарс(т,ц)вець, увер(т,ц)юра, (ды,дзі)ктатура, (тэ,це)орыя, гвар(д, дзе)ец, А(тэ,це)ла, (дэ,дзе)бют, біле(т,ц)ёр, (д,дзі)цячы, (ды,дзі)спетчар, ан(ты,ці)патыя, (ды,дзі)спетчар, мя(д,дз)ведзь, каран(ты,ці)н, Ва(ты,ці)кан, ла(ты,ці)нскі, брыга(д,дз)ір, Ма(т,ц)вей, (тэ,це)нар, (ды,дзі)версія, (т,ц)юльпан, бар(д,дз)юр, ап(тэ,це)кар, (ды,дзі)пламат, э(т,ц)юд, рапсо(ды,дзі)я.

Заданне № 3. Размяркуйце словы ў два слупкі, выбіраючы з дужак правільны варыянт напісання.

Д, Т	ДЗ, Ц

(Д,дз)юны, (т,ц)юль, (т,ц)ір, (д,дз)эпо, (т,ц)эрмас, (тэ,це)рмін, (дэ,дзе)таль, ме(ды,дзі)цына, ба(т,ц)вінне, (тэ,це)рыторыя, апла(ды,дзі)сменты, (д,дз)вюх, ма(тэ,це)матыка, інс(ты,ці)тут, арыен(ты,ці)р, у грамадс(т,ц)ве, каран(ты, ці)н, (ды,дзі)сгармонія, (ды, дзі)ета, ак(ты,ці)віст, (т,ц)ягавіты, (тэ,це)леглядач, (д,дз)юдо, лей(тэ,це)нант, (ты,ці)гр, (тэ,це)лескоп, (ты,ці)ф, Лю(д,дз)міла, (тэ,це)арэма, (тэ,це)арэ(ты,ці)чны, (дэ,дзе)каратыўны, (тэ,це)атр, (ды,дзі)рэктыва, (тэ,це)матыка, (дэ,дзе)густатар, (тэ,це)раса, (тэ,це)фтэлі, по(д,дз)віг, (т,ц)віст, (т,ц)вік, (тэ,це)рміналогія, у бі(т,ц)ве, а(тэ,це)стат, (дэ,дзе)бют, ві(дэ,дзе)лец, аван(ту,цю)ра, (Д,Дз)мітрый, бры(т,ц)венны, (д,дз)яўчынка, (д, дз)юбель, па(т,ц)япленне, пла(т,ц)іна, ін(д,дз)ейскі, (Т,Ц)іміразеў, у таварыс(т,ц)ве, нак(т,ц)юрн, каман(д,дз)іроўка.

Заданне № 4. Спішыце сказы, устаўляючы прапушчаныя літары.

1. Хутка ..ямнела, наступала с..ю..ёная ноч, сн..гапад канчаткова пераставаў, і лей..энант заспяша..ся (В. Быкаў). 2. Ве..ер носі..ь белыя сн..жынкi, хо..іць ..осень ..іхай белай павай. 3. В..чарэла, а ў нас на ра..іме

была трэ..яя га..іна дня. 4. Ле..ь прыкметна гус..ее блакіт неба, і не так балюча слепі..ь вочы б..люткі с(?)нег (М. Стральцоў). 5. Мя..ве..ь злосна забурч..ў і, шлёпаючы па ва..е, па..шоў назад да таго месца, дзе спус..іўся з абрыву (М. Звераў). 6. Лю..і, пачу..шы ..іўны спеў, спын..ліся і намагаліся а..шука..ь жа..ранка ў яркім в..новым блакі..е (І. Шамякін). 7. Д..іўна, як уцалела гэтая а..інокая сасна і чаму за до..гія гады не выр..сла паблізу хо..ь маленькай с..сонкі (І. Навуменка). 8. Як не любіць Д..віну, калі нара..іўся на ёй, ха..іў па яе ўзб..рж..ы ў д..я..інстве і юна..тве (Т. Хадкевіч). 9. У прыро..е да..но панавала ..осень: пажаў..елі, зазала..іліся ліпы, загар..ліся клёны, сталі страса..ь на з..млю свае з..л..т..ыя лісточкі (У. Дамашэвіч). 10. У мекс..канскіх ін..ейцаў каля ха..ін кактус..выя сады (П. Місько). 11. Т..рыторыя Б..ларусі размешчана на заха..е Усходне-Е..рапейскай раўніны, знахо..іцца ў самым ц..нтры Еўропы. 12. Полацкая з..мля XI пачатку XII стагод..я – гэта магутнае і трывалае дз..ржаўнае ўтварэнне на т..рыторыі ц..нтральнай і па..ночна-ўсходняй Б..ларусі. 13. Школа-інт..рнат разм..шчалася ў прыгожым будынку ў самым ц..нтры гарадка.

Заданне № 5. Запішыце словы па-беларуску, растлумачце правапіс.

Демобілізацыя, квартет, тюфяк, телевизор, Двина, стилистика, дегустатор, бомбардировщик, ателье, Тегеран, квартирант, конституция, твёрдый, демонстрация, бригадир, дистанция, диссертация, дебаты, эпитет, эстетика, мастер, этика, телеграфист, сертификат, плотина, командир, мундир, увертюра, тир, дюбель, дебаты, титанический, театр, диаграмма.

Заданне № 6. Спішыце прыказкі, устаўляючы прапушчаныя літары. Растлумачце іх правапіс.

1. Са..і сады і ў маладос..і і ў старас..і. 2. Праца не пагані..ь чалавека, а кормі..ь, і поі..ь, і вучы..ь. 3. Хочаш добра жы..ь – павінен працу любі..ь. 4. Шануй лю..ей, тады і цябе пашаную..ь. 4. Пажыві для лю..ей, пажыву..ь і яны для цябе. 5. Прый..е пара – бу..е трава. 6. Бу..ь не толькі сынам свайго ба..ькі – бу..ь сынам свайго народа. 7. Смела і..і ў бой – Ра..іма за табой. 8. Век звекава..ь – не пальц..м паківа..ь. 9. Не а..ежа харашы..ь чалавека, а чалавек а..ежу. 10. Старас..ь – не радас..ь, а маладос..ь не на век. 10. Хто ў бя..е не бы.., той праў..івых прыя..еляў н.. знае.